

Fråga om lämpligheten av kommunikering i ett ärende om bostadsbidrag

JO Pennlöv meddelade den 23 september 1999 ett beslut med följande innehåll.

Anmälan

AA och BB har anfört i huvudsak följande. Vid försäkringskassans handläggning av ansökningar om bostadstillägg rörande CC och DD avvek kassan från de uppgifter som lämnats i ansökningarna genom att lägga till inkomster som CC och DD inte haft. Försäkringskassan fattade sedan beslut utan att kommunicera uppgifterna. Besluten, som således blev felaktiga, rättades sedermera med stöd av 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Utredning

Yttrande har inhämtats från Stockholms läns allmänna försäkringskassa om vad som i anmälan anförts om att kassan har fattat beslut utan att först kommunicera uppgifter som tillförts ärendet.

Försäkringskassan – direktören EE – har sammanfattningsvis anfört följande. Kassan har i de aktuella ärendena inhämtat deklARATIONER från skattemyndigheten. Uppgifter ur deklARATIONERNA har sedan, utan föregående kommunikering, lagts till grund för försäkringskassans beslut. Försäkringskassan skulle ha berett makarna CC och DD tillfälle att yttra sig över de inhämtade uppgifterna.

AA och BB har i yttrande över försäkringskassans remissvar uppgett bl.a. följande. Det var de själva som gav in kopior av de aktuella deklARATIONERNA till kassan. Ärendet tillfördes således inte uppgifter från någon annan. Däremot använde försäkringskassan uppgifter ur det inhämtade materialet på ett svårbegripligt sätt. I det beslut som meddelades avvek försäkringskassan från de uppgifter som lämnats i ansökningarna och lade utan föregående kommunikering till uppgifter från deklARATIONERNA om inkomster som DD och CC haft under 1997 men inte längre uppbar 1998.

Härefter har ärendet på nytt remitterats till försäkringskassan. Kassan har genom direktören EE beklagat att uppgifterna i det tidigare remissvaret var felaktiga och

anfört att det inte förelegat någon skyldighet enligt 17 § förvaltningslagen (1986:223) för kassan att kommunicera de aktuella uppgifterna eftersom ärendet inte tillförts någon uppgift från annan.

AA och BB har kommenterat remissvaret.

Bedömning

Enligt 17 § förvaltningslagen får ett ärende inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Från denna regel gäller vissa undantag, som dock inte är aktuella här.

Förvaltningslagen representerar en minimistandard i fråga om handläggningen av förvaltningsärenden. Det förhållandet att 17 § av formella skäl inte är tillämplig i ett ärende får således inte uppfattas så att paragrafen saknar aktualitet. De skäl som ligger bakom kommunikationsprincipen kan tvärtom göra sig gällande med samma styrka. – Lagtexten i 17 § förvaltningslagen ger närmast vid handen att bestämmelsen endast reglerar det fallet att något finns att kommunicera och att parten därvid skall lämnas tillfälle att yttra sig över materialet. Det ligger därför i myndighetens hand att avgöra i vad mån tillfälle skall lämnas parten att yttra sig också i fall då något nytt material inte tillförts ärendet. Att generellt lämna parten tillfälle att yttra sig när myndighetens bedömning avviker från partens kan knappast komma i fråga. Å andra sidan kan emellertid kommunikation ibland vara att rekommendera, t.ex. för att undvika att myndighetens beslut annars kommer att bygga på ett ofullständigt eller missvisande underlag (se Hellners/Malmqvist, Nya förvaltningslagen, 5 uppl., s. 166 och 175 f.).

I de aktuella ärendena hade komplettering skett genom parternas eller deras biträdens försorg. Ärendena hade således inte tillförts uppgifter från någon annan. Skäl för försäkringskassan att kommunicera uppgifterna som sådana förelåg inte. I samband med att försäkringskassan övervägde att lägga till inkomster till dem som redovisats i ansökningarna, och som följd medge bidrag med lägre belopp än annars, hade det enligt min mening varit lämpligt om kassan berett parterna eller deras biträden tillfälle att yttra sig i frågan. Genom att underlåta detta kom försäkringskassans respektive beslut att bygga på ett oriktigt underlag.

Vad som i övrigt förekommit i detta ärende föranleder inte någon kommentar från min sida.